

Dr. Solymos
Rezső

AZ ERDŐMŰVELÉS, -FEJLESZTÉS AZ OEE ERDŐMŰVELÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK MUNKÁJÁBAN

Az Országos Erdészeti Egyesület társadalmi úton segíti a helyes fagazdaság fejlesztési irányelvek kialakítását és közreműködik azok gyakorlati megvalósításában. Ez a tevékenység a fontosabb szakterületeknek megfelelően a különböző bizottságok és szakosztályok munkáján alapul. Az Erdőművelési Szakosztálynak ebben a munkában a legfontosabb törekvései közé tartozik a szűkebb szakterületre vonatkozó erdőművelésnek formálása, színvonalának állandó növelése, az erdőművelési szakemberek szemléletének fejlesztése, egységének és szakmai társadalmi fórumának megteremtése.

Erdőművelésünk helyzetének és fejlesztésének néhány tényezőjével kapcsolatosan szeretném azokat a jelentősebb szempontokat kiemelni, amelyekkel a szakmai követelmény is gyakran foglalkozik. Erre elsősorban az ad lehetőséget, hogy az elmúlt négy év folyamán az Erdőművelési Szakosztály ülésein és rendezvényein, az „Erdőművelési napokon” legjobb szakembereink bevonásával vitattuk meg erdőművelésünk elvi és gyakorlati kérdéseit. Állásfoglalásainkat publikáltuk. Ezek felhasználásával készült el az erdőművelés helyzetéről és fejlesztéséről szóló előterjesztés, amelyet a Fagazdasági Tanács 1974 végén megtárgyalt.

Erdőművelés-fejlesztésen az erdőművelési célkitűzések meghatározását, megvalósításuk előfeltételeinek megteremtését és gyakorlati megvalósítását értjük. Az erdőművelés-fejlesztés a fagazdaság-fejlesztés szerves része. A fagazdaság a népgazdaság egészébe illeszkedve látja el feladatát. A helyes erdőművelés-fejlesztés tehát a népgazdasági célnak megfelelő fagazdaság szolgálatában áll. Mindezek figyelembevételével mondanivalómat három csoportba foglalom össze:

- erdőművelési célkitűzések
- az erdőművelési célkitűzések megvalósításainak előfeltételei,
- az erdőművelési célkitűzések gyakorlati megvalósítása.

Az összefoglalás természetesen valamennyi tényezőre és szempontra nem terjedhet ki, csupán a lényegesebbekre szorítkozhat.

Erdőművelési célkitűzések

Az erdőművelési célkitűzések kialakításának alapja a társadalmi szükségletek várható alakulásának ismerete. Az erdőnek a társadalom igényeit kell kielégítenie, hogy a lakosság jólétét a maga adottságaival szolgálja. Éppen ezért erdőművelésünkkel elő kell segíteni a többcélú erdőgazdálkodás eredményes megvalósítását, amely a fatermesztésen alapul, a fatermesztés eljárásait tekintve pedig az erdő elsődleges rendeltetéséhez igazodik. Ezért az erdők elsődleges rendeltetés szerinti csoportosítását fogadjuk el kiindulópontként.

Az *első feladat a fajfajgazdálkodási irányelvek helyes kialakítása.* Az elmúlt évtizedekben viszonylag gyorsan váltották egymást olyan elgondolások, ame-

lyek céljukat tekintve rövidebb távon helyesnek tűntek, a társadalmi igényeknek a hosszabb termelési időszak alatt jelentkező dinamikus változását azonban nem tudták követni. Más elképzelések viszont kénytelenek voltak nélkülözni azt az alapot, amelyet csak a széles körű termőhelyi, fatermési, fahasznosítási és ökonómiai vizsgálatok eredményeként lehet megteremteni. Úgy tűnt ezért, hogy „divatok” váltották egymást, amelyek nem mindig feleltek meg a hozzájuk fűzött reményeknek. Túlzás lenne azonban azt állítani, hogy „divat-fajok” erdőgazdálkodásunk történetében csak az utóbbi évtizedekben voltak. A hosszútávú népgazdasági (ezen belül fagazdasági) tervezés, az erdészeti kutatás és gyakorlat eredményei és nem utolsósorban erdőrendezőseink munkája nyomán egyre jobban kialakulnak a korszerű és időtállóbb fajgazdálkodás megteremtésének előfeltételei. Ezek lehető figyelembevételével foglalt állást az Erdőművelési Szakosztály az Egerben rendezett „Erdőművelési napok”-on a következők mellett:

- gazdasági lehetőségeink figyelembevételével törekedni kell arra, hogy az ezredfordulóra hazánk erdősültsége fokozatosan elérje, vagy megközelítse a 20%-ot;
- termőhelyi adottságaink a lombos fajok számára kedvezőek, ezek felkarolása indokolt, a fenyőerdők arányának 20% körüli kialakítására helyes törekedni;
- a bükkösök jelenlegi területének fenntartását, esetleg szerény mértékű növelését célszerű előírni;
- a tölgyek változatlanul legjelentősebb fajokunk kell, hogy maradjanak, ezek területe nem csökkenhet, a fajajcsérés átalakítás miatti esetleges területvesztést új erdőtelepítések során kell pótolni;
- a cseresek területét célszerű a jelenleginek mintegy 9—10%-ával csökkenteni és helyükön tölgyeseket, fenyveseket létesíteni;
- a kedvezőtlen termőhelyen álló, gyenge minőségű akácok átalakításával az akác jelenlegi területéhez viszonyítva mintegy 15%-os csökkentés látszik indokoltnak;
- a nemesnyárok területét megközelítően 15 ezer ha-ral célszerű növelni;
- gondosan őrizni kell a hazai nyár állományokat, hogy területük ne csökkenjen;
- a fenyőerdők területét várhatóan 200 ezer ha-ral lehet növelni, figyelembe véve az erdőtelepítési lehetőségeket; ügyelni kell arra, hogy fenyvesítés címén a termőhelyükön álló jó fatermőképességű bükk, tölgy és akác állományok területe ne csökkenjen.

A fajajmegválasztás alapja a termőhely. Ugyanarra a termőhelyre azonban többféle célállomány is telepíthető. A gazdasági megfontolások a táj- és környezetfejlesztési szempontok együttes érvényesítésével kell adott esetben döntenie.

A második feladat a termelési cél meghatározása az elsődleges fatermelési rendeltetésű erdőkben. A termőhely és a fajaj adottságait optimálisan hasznosítva a szükségelték alakulása a döntés során a meghatározó szempont. Ez idő szerint napjainkban két termelési cél alapján tudjuk a faállományok csoportosítását javasolni:

- jó minőségű, méretes (20 cm-nél vastagabb) fa megtermelésére képes erdők,
- alacsonyabb minőségű, vékonyabb (20 cm-nél vékonyabb) fa megtermelésére képes erdők.

A termelési technológia, az erdőművelési munkák, illetve költségek differenciálására is ez a kettős csoportosítás ajánlható az elsődlegesen fatermelési rendeltetésű erdőkre nézve.

A harmadik feladat az ökonómiai szempontok fokozott érvényre juttatása az erdőművelésben és ezeknek az erdők elsődleges rendeltetése alapján vagy együttes értékelése. 1973-ban e témával kapcsolatos szakosztályülésünk egyetértett abban, hogy:

- az erdők ökonómiai osztályozásának továbbfejlesztését szorgalmazni kell,
- az elsődlegesen fatermelést szolgáló erdőkben a fatermesztés jövedelmezősége döntő szempont,
- az erdők immateriális hasznának értékelését mielőbb célszerű megoldani, hogy az üdülő- és a környezetvédő-erdők erdőművelési költségeit állami költségvetési forrásokból lehessen fedezni,
- törekedni kell az erdősítési költségek további csökkentésére úgy, hogy a költségfelhasználás a várható eredménnyel arányban álljon.

Az erdőművelési célkitűzések megvalósításának előfeltételei

Reális célkitűzések alakítása együtt jár a megvalósítás előfeltételeinek számbavételével. Erdőművelési vonatkozásban a rendelkezésre álló anyagi és technikai erőforrásokon túl számos biológiai vonatkozású előfeltételt kell figyelembe venni,

Az első feladat termőhelytérkép készítése a meglévő erdőterületekről és az erdőtelepítésre kerülő földterületekről. A termőhelyértékelés megalapozza a fafajmegválasztást és az ökonómiai osztályozáshoz is jelentős szempontokat nyújt. Ide kapcsolódik regionális vonatkozásban az erdők elsődleges rendeltetésének, továbbá a termelési céloknak az erdőrészletekig történő meghatározása. El kell érni azt, hogy az üzemtervek tartozékkaként a termőhelytérképek rendelkezésre álljanak, úgy, hogy adataikat országos adatbankban különböző célokkal csoportosítani lehessen.

E témához tartozik a különböző céloknak megfelelően nemesített szaporítóanyagoknak a kívánt mértékű előállítását. Ezért az erdészeti növény-nemesítés fejlesztését tovább kell szorgalmazni. Az elismert akác, fűz, nyár és fenyőfajták körének bővítésével egyidejűleg kell gondoskodni ezek termesztésbe vételéről.

A második feladat termelési technológiai sorok (programok) kidolgozása az egyes célállományokra vonatkozóan az elsődleges rendeltetés figyelembevételével a vázolt két termelési cél szerinti csoportosításban. Ezek a technológiai sorok képezik a kialakítandó termelési rendszerek vázát. Fő jellemvonásuk kell, hogy legyen az egyes folyamatok gépesítése, úgy, hogy többcélú gépek alkalmazásával viszonylag kevés géptípussal alakuljanak ki a különböző fafajok erdőművelési géprendszerei. A géprendszerek kiválasztását követően gazdasági szabályozással is célszerű ösztönözni a termelő üzemeket az erdőművelési munkafolyamatok (szaporítóanyag termelés, talajelőkészítés, erdősítés, ápolás, tisztítás, gyérités, nyesés, növényvédő és irtó vegyszerezés) egységes gépesítésére. Előfeltétellként jelentkezik természetesen a gépbeszerzés meggyorsítása is.

A harmadik feladat a gazdasági szabályozók fejlesztése. Az erdőművelés szerepe a bővített újratermelésben meghatározó jelentőségű. A bővített újratermelés tényezői közé kell ennek keretében sorolni:

- a rendelkezésre álló termőhely jobb és a gazdasági céloknak megfelelő hasznosítását szolgáló fafajok megválasztását fafajcsere esetén;
- a nagyhozamú fafajták előállítását és termesztésbe vételét;
- a hagyományosnál nagyobb eredményt adó erdősítési, erdőnevelési technológiák bevezetését.

Mindezek alapján célszerű gazdasági előnyökben részesíteni:

- a fagazdaság-politikával összhangban levő helyes fajajmegválasztást és fajfajcserét, amelynek alap irányelveiről az előbbieken már célállományonként néhány javaslatot felsoroltam;
- a nemesített szaporítóanyaggal végzett erdősítéseket;
- a faállományok érték- és fatömegnövekedését hatékonyan szolgáló erdőnevelési munkát.

A gazdasági ösztönzés továbbfejlesztéséhez ki kell dolgozni az egyszerű újratermelés normatíváit, s erre építeni a bővített célzó ösztönzőket. Segíteni és ösztönözni kell a termelési rendszerek kialakulásának erdőművelési előfeltételeit.

Az erdőművelési irányelvek gyakorlati megvalósítása

A célkitűzések gyakorlati megvalósításával teljesedik ki az erdőművelés-fejlesztés. Napjaink egyik legnagyobb gondja ez. Az erdőművelési gyakorlat helyzetét a céloknak reális megfogalmazása és az előfeltételeknek a kellő időben való megteremtése alapvetően határozza meg. Így az erdőművelési gyakorlat gondjai visszahatnak az erdőművelés-fejlesztésre. Mit kell tenni annak érdekében, hogy az erdőművelési gyakorlatban a felsorolt célkitűzések megvalósuljanak? Röviden a következőket:

Korszerű erdőművelési szemlélet alakításra van szükség, amely a hagyományos erdőművelés ma is hasznosítható eredményeit figyelmebe veszi, azonban szakítani is képes az elavult termelési módszerekkel, az új társadalmi-gazdasági viszonyok alapjaira épül.

Létre kell hozni az erdőművelés technikai bázisát, amelyről ma még alig beszélhetünk. A komplex gépesítés a fatermesztési eljárások továbbfejlesztését igényli.

A szaporítóanyag termelés korszerűsítése egyúttal a fajajgazdálkodási feladatok megoldásának kiindulópontja. Ezért ki kell építeni a szükséges mértékben az ültetvénytípusú magtermesztést. A csetetetermelést ellenőrzött származású mag felhasználásával helyes végezni. A hagyományos csetetetermelés helyett egyre nagyobb mértékben kell a korszerű csetetetermelési eljárásokat alkalmazni. Kiemelten célszerű foglalkozni a burkolt gyökerű csetetetermeléssel, hogy az erdősítések időszakát és a cseteték megmaradását növelhessük és az ültetési hálózatot növelhessük.

Az erdősítések valamennyi munkaműveletét gépesíteni kell. A vágásfelújításokat és az erdőtelepítéseket nem lehet másként megoldani. Mielőbb rendezni kell az ültetési hálózat, az ültetési anyag kérdéseit. Az erdősítési egységárok továbbfejlesztése jelentős mértékben hat a célkitűzések megvalósítására.

Az erdőnevelés a befektetett termelési költségek gyorsabb és nagyobb mérvű kamatozását segíti elő. A nevelővágások egységes rendszerét kiépítettük. A megfelelő géprendszer hiánya miatt az erdőnevelési irányelvek megvalósítása alig lehetséges. A termelési céltól függően jobban kell ösztönözni a nyesést is.

Az erdővédelem fejlesztésében nagy szerepet kell adni a vadkárelhárítás gyökeres megoldásának.

Csupán néhány alapgondolatra volt lehetőségem ezen összefoglalás keretében kitérni. A téma teljes kifejtésére újabb tanulmányokra van szükség. Nem is a teljességre való törekvés, hanem az erdőművelés-fejlesztés társadalmi úton való formálásának szemléltetése volt a célom. Az Erdőművelési Szakosztály ennek szolgálatába állította munkáját jelen megbízatásának négy esztendeje alatt. Megtisztelő szolgálat ez, amelynek társadalmi indítékait az erdész hivatás táplálja.